

АНТОНІНА ВАСИЛІВНА АСЮНЬКІНА

«Не відчувала, що треба ще поїсти, бо знала, що більше не дадуть»

Тато мій був чоловік божественний, розкуркулили його за Христа й вислали.

Мама була неписьменна, а батько — розвинутий, грамотний, усе зінав. І столярував, і коней міг підкувати, і на гармошці грав. Молодець був батько! Ніколи не сумував. Як і я.

Самі ми з Воронезької області, з хутора Комарово. Там була церква, мама з татом ходили молитися, вони були люди набожні, федорівці. Був один такий Федоров, і ми наче йому підлягали.

Як стали руйнувати ту церкву, батько пішов, почав їм говорити: «Що ви робите! Таку красу нищите!» Друг його один каже: «Мовчи, Василю, а то поїдеш туди, куди Макар телят не ганяв». Ну й за два дні почали люди говорити, що тих, хто біля церкви був, обурювався, будуть розкуркулювати й забирати. Дід теж ходив шуміти — його вислали. А дядько Ванько не ходив — його все одно розкуркулили.

«ДВА РОКИ МИ В ЦЕРКВІ ЖИЛИ»

Повантажили нас на три підводи. Мене прив'язали, бо я хотіла втекти, не хотіла юхати. Думала, що від батьків хочути мене зібрати. А батьки що, вони мовчать. І мені знову: «Прикуси язика. А то ми в один бік ту-ту поїдемо, а ти в інший». Злякалась я!..

Спочатку нас до церкви привезли, і два роки ми в тій церкві жили. Там багато людей було, і чоловіків і жінок, усі — з Воронезької області. Спочатку — кого за релігію вислали, потім куркулів пригнали.

Нари стояли триповерхові, на них спали. Спочатку навіть у туалет не водили, але ми не могли в туалет у церкві ходити, поганити церкву. Почали лаятись, обурюватися. Тоді стали під конвоєм двічі на день виводити.

Антоніна під час заслання.
Комі, початок 1940-х

Двічі на день давали баланду, окропець і все. Мама крихту хліба дасть, маленьку, як проскурочка. Я кричу: «Мамо-о, дай шматок хліба!» «Ось тобі проскурочка. Ти з'їси — і будеш здорована».

Ми там співали псалми божественні! Охоронці приходили, лаялись, а дорослі кажуть: мовляв, коли ви не чуєте, то Бог почусє і нам допоможе.

Ми всі разом сиділи: мама, тато, дідусь, дядько Коля, тітка Шура, дядько Мишко. Потім чоловіків забрали. Тата взяли на лісоповал, старший брат пішов пастухом, дідусь — печі ремонтувати. На ніч закривали на засув, уранці відпускали на роботу під конвоєм.

Потім дуже багато дітей почало вмирати. В однієї бабусі Христі було троє дітей, і всі померли. А я не хворіла, я була бойова. Могла в багнюці щось знайти і з'їсти.

Посиділи місяць, півтора... А конвой же бачить, що ми голодуємо! Тож дозволили дітей на мотузці спускати у вікна церкви, щоб вони ходили, милостиню просили. Я не ходила, а братиків спускали. Давали їм мало.

Потім почали випускати і старих, і жінок, щоб ті теж жебрачили. Бабуся розповідала: ходили, хрестили людей, молилися. Хтось і дверей не відчиняв, хтось пускав, годував. Мама ходила по селах, білила будинки, ремонтувала. Але ніколи про це потім не розповідала.

«ХРЕСТИКИ»

Спочатку ми були вислані як куркулі, а потім уже за віру зарештовані. Прямо-таки там, у церкві, заарештували й відправили до Печори, у Республіку Комі. І Василенкових відправили, і Парубаєвих, і бабу Христю...

До Кожви везли на баржі, у трюмі, куди, не сказали. Коли вийшли, побачили оленів і батько сказав: «Нічого, худоба живе — і ми проживемо».

1923

ЛЮТИЙ 1930

21 ЧЕРВНЯ 1931

Народилася на хуторі Комарово Розсошанського району Воронезької губернії в сім'ї послідовників релігійного руху федорівців, катакомбних старобрядців-безпопівців. Рух виник на початку 1920-х років під Воронежем довкола юродивого Федора Рибалкіна. До 1930-х активних членів руху було розстріляно, більшість інших розкуркулено й відправлено на заслання.

Сім'ю Антоніні вислано як таку, що «має куркульське господарство й належить до контрреволюційної секти федорівців».

Батьків Антоніни, бабусю, дідуся, трьох її дядьків і чотирьох братів та сестер етапом через Архангельськ і Котлас було доставлено в Заонікіївський табір ОДПУ Вологодської області, створений у будівлі колишнього монастиря.

Батько Антоніни Василь Береговий заарештований вологодським управноважним представництвом ОДПУ «за поширення неправдивих чуток про Радянську владу».

Привезли нас у Піщанку (селище спецпереселенців за 22 км від міста Печора. — Авт.). Батька не було, його забрали до в'язниці, а ми з мамою та з баусею залишилися. Жили в бараках. Кімнати велики такі, з нарами. Пам'ятаю, щось гаряче в кухличок наливали, ну й хліба шматочок, це ми і їли. Голодували... Як вам сказати... Не відчували, що треба ще поїсти, бо знали, що більше не дадуть.

Потім батька — його вже засуджено було — відправили на лісозаготівлю в Кедровий Шор, кілометрів за 50 від нас. Ми з братом і сестрою ходили до нього пішки. Ноги намуляв — усе одно йдеш. Потім а-клі-ма-ти-зувались, а батька до сім'ї відпустили, у Піщанку.

Я до цього не вчилася, а коли в Комі приїхали, пішла в перший клас. Як до школи заходили, нам, дітям, давали риб'ячий жир по ложці та настоянку хвої. Тим і жили.

Нам, федорівцям, належить білий, світлий одяг носити. На ньому скрізь були хрестики або вишіті, або нашиті. Нас і називали «хрестиками». Свій настільний хрестик я на сорочечку прив'язувала й ховала на тілі. Часом приходили обшукувати й хрестики забирали. Хто?

А, молоді такі, незрозумілі! Я битися лізла, не віддавала. Нас обмажують, хрестик шкіру дряпає, і я дряпаюсь. Одного разу за руку скопила й тягну кусати! Я бойова росла! І тепер бойова.

Сім'я Берегових на засланні. Комі, 1948

27 ЛИСТОПАДА 1931

1933

Згідно з постановою «трійки» Василя Берегового засуджено на три роки позбавлення волі й відправлено в Печорлаг. Його рідних як сім'ю «ворога народу» відправили на заслання в Кожвинський район Комі АРСР.

Сім'я Антоніни дозволяють вільне поселення в Печорському районі. Василь Береговий отримує ще один строк за антирадянську агітацію в таборі, його буде звільнено лише 1937-го.

Працювала касиром, бухгалтером, завідувачкою ясель.

Живе в селищі Червоний Яг під містом Печора.

У 34-му нас із мамою випустили. Дали одяг і сказали: ідіть на всі чотири сторони.

Спочатку жили в Кожві, у приватній бабусі Мотроні, безкоштовно. Спали в одній кімнаті з нею, їли за одним столом. Що їли? Та що приготують! Головне — був чай і хліб. На хліб цукру насыпали: ось тобі норма, іж і не питай. Голодні були, та все одно бігали, гралися... По луках бігали, дику цибулю, часник збирали, ягоди. Лободу товкли... Бо-оженько! Лобода — вона така гірка-а. Та нічого. Гірше, що не солона.

«КОЛИ ВСЕ ПРОЙШЛО...»

Тата судили тричі, а в 37-му випустили й уже не саджали. Прийшов він худий, усе тіло в пухирях. Він веселий був, товариський, його дуже поважали. Коли помер, люди йшли юрбою, прямо як на демонстрації.

У батьків лампадка, ікона була, вони вранці й увечері молились. І ніколи багато не говорили. Боялись. І мені не веліли. Коли вмирали вожді, вони плакали, жаліли. Не зловтішалися, не раділи. Не мали ні на кого зла, не казали, що радянська влада погана. Коли все пройшло, мама влаштувалася в колгосп дояркою, тато конюхом, ми в інтернаті вчилися. А як час настав, батьки пенсію не отримали й навіть не намагалися. Сказали: діти є, руки-ноги є, заробимо самі. Жодної копійчини ніколи не брали в радянської влади.

Чоловік мій теж був засланець, із Пензи, а за що засланий, не знаю. Він жив у Печорі в землянці. 46-го року ми одружились, і я так десять років у тій землянці й прожила.

Ні, повернутися у Воронеж я не думала. А навіщо: землю збрали, хати немає. Що я, руки складу й туди помирати поїду? Ні-і. Жодного разу не іздila. Не тягло. Якась злість у душі була, що не дали нам жити там, вигнали нас... Та й ніколи мені було іздити, я ж дітей народжувала. І тепер ніколи, я Богу молюсь.

У мене ще з церкви одне вухо застуджене. То все боліло, тепер нечує і весь час гуде-е, гуде-е. Хочу піти до лікарні, щоб вони мені його заткнули. А так нічого, живу собі, жива-здорова. Не пила, не курила, харчувалася скромно, чужого не брала. Батьки завжди казали: «Дивись, живи за законом. На гроші не заїхай. Язиком не ляпай». Ось я й працювала, і нічого в мене ніколи не було. Отак, слава тобі Господи, і живу. Довго, 85 з лишком років.